

Sygn. akt III AUa 3285/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Marek Procek (spr.)
Sędziowie	SSA Maria Małek - Bujak SSA Marek Żurecki
Protokolant	Aneta Szafruga

po rozpoznaniu w dniu 23 stycznia 2014r. w Katowicach

sprawy z odwołania G. U.(G. U.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o wypłatę emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach Ośrodka Zamiejscowego w Rybniku

z dnia 18 września 2013r. sygn. akt IX U 911/13

oddala apelację.

/-/ SSA M. Żurecki /-/ SSA M. Procek /-/ SSA M. Małek-Bujak

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt: III AUa 3285/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 września 2013 roku Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach Ośrodek Zamiejscowy w Rybniku zmienił decyzję organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z dnia 11 kwietnia 2013 roku w ten sposób, że zobowiązał organ rentowy do wznowienia wypłaty ubezpieczonej G. U. za okres od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku emerytury zawieszanej z powodu kontynuowania zatrudnienia bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą na rzecz którego praca była wykonywana bezpośrednio przed nabyciem prawa do emerytury.

Sąd Okręgowy ustalił, iż ubezpieczona G. U. od dnia 13 listopada 2010 roku nabyła prawo do emerytury.

Następnie, decyzją z dnia 17 października 2011 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U.

z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.) w związku z art. 6 ust. 2 i art. 28 ustawy

z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 z późn. zm.), wstrzymał ubezpieczonej wypłatę emerytury od dnia 1 października 2011 roku, ponieważ w tej dacie kontynuowała ona zatrudnienie.

W dniu 19 listopada 2012 roku ubezpieczona wniosła o wypłatę zawieszony emerytury, powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku (K 2/12).

Decyzją z dnia 16 stycznia 2013 roku organ rentowy uchylił przedstawioną decyzję z dnia 17 października 2011 roku w części w jakiej dotyczy zawieszenia wypłaty emerytury od dnia 22 listopada 2012 roku i wznowił wypłatę.

Natomiast zaskarżoną decyzją z dnia 11 kwietnia 2013 roku organ rentowy odmówił ubezpieczonej uchylecia decyzji z dnia 17 października 2011 roku w części obejmującej okres od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku, wskazując, że opisany wyżej wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku został ogłoszony w dniu 22 listopada 2012 roku i począwszy od tego dnia utracił moc prawną art. 28 cyt. ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. w związku z art. 103a cyt. ustawy z dnia 17 października 1998 roku w zakresie w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 roku bez konieczności rozwiązania stosunku pracy.

Według Sądu Okręgowego, ubezpieczona w terminie złożyła wnioski, o jakim mowa w art. 145a k.p.a., o wznowienie postępowania i podjęcie wypłaty świadczenia w związku z cytowanym orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego.

Sąd pierwszej instancji, opowiadając się za retroaktywnymi skutkami orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego uznał, że po ogłoszeniu orzeczenia tego Trybunału uznającego przepis za niezgodny z Konstytucją, przepis ten nie może być stosowany przez sądy i inne organy nie tylko na przyszłość, lecz również w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału. W konsekwencji, organ rentowy wydając zaskarżoną decyzję w dniu 11 kwietnia 2013 roku winien był uchylić decyzję z dnia 17 października 2011 roku w zakresie w jakim nie uchylił tego w decyzji z dnia 6 stycznia 2013 roku i orzec co do istoty sprawy, a więc z pominięciem art. 28 cyt. ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku.

Konkludując, Sąd drugiej instancji na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

W apelacji od zaprezentowanego rozstrzygnięcia organ rentowy zarzucił Sądowi pierwszej instancji naruszenie art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z art. 6 i 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw poprzez jego niezastosowanie w sprawie co do okresu od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku.

W konsekwencji, organ rentowy wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Zdaniem apelującego, powołany wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie ma zastosowania do przypadającego przed dniem 22 listopada 2012 r. okresu zawieszenia wypłaty emerytur na podstawie art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Przyjmując ustalenia poczynione przez Sąd pierwszej instancji jako własne, uznał, że apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Przypomnieć trzeba, iż organ rentowy, wydając decyzję z dnia 11 kwietnia 2013 roku, odwołał się do przepisu art. 151 § 1 k.p.a.

W tej sytuacji należy uznać, że w przypadku, gdy w zakończonej ostateczną decyzją sprawie zawieszenia emerytury, Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego, na podstawie którego została decyzja wydana z Konstytucją (art. 145a k.p.a.), ZUS po przeprowadzeniu postępowania co do przyczyn wznowienia oraz co do rozstrzygnięcia istoty sprawy (art. 149 § 2 k.p.a.) wydaje decyzję w tym przedmiocie na podstawie art. 151 § 1 k.p.a.

Nie ulega też wątpliwości, że od decyzji wydanej na podstawie art. 151 § 1 k.p.a. przysługuje stronie odwołanie do sądu, wszczynające postępowanie cywilne w sprawach ubezpieczeń społecznych. Decyzja ta jest bowiem decyzją indywidualną, wskazaną w art. 83 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, od której przysługuje odwołanie do sądu (art. 83 ust. 2 u.s.u.s.). Odwołanie takie nie przysługuje bowiem jedynie w sprawach wskazanych w art. 83 ust. 4 tej ustawy (zob. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2011 r. I UZP 3/10, OSNP 2011 nr 17-18, poz. 233).

Jednocześnie należy przypomnieć, że w postępowaniu cywilnym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych sąd orzeka o prawach lub obowiązkach stron na podstawie przepisów prawa materialnego. Sąd ten dokonuje merytorycznej, a więc uwzględniającej przepisy prawa materialnego kontroli prawidłowości aktu organów rentowych, natomiast wady decyzji wynikające z naruszeń przepisów postępowania przed organem rentowym pozostają zasadniczo poza zakresem jego rozpoznania. Od momentu wniesienia odwołania do sądu rozpoznawana sprawa staje się sprawą cywilną, podlegającą rozstrzygnięciu według zasad właściwych dla tej kategorii. Odwołanie od decyzji pełni rolę pozwu, a jego zasadność ocenia się na podstawie właściwych przepisów prawa materialnego. Na tego rodzaju wadach decyzji skupia się też postępowanie sądowe, a wady spowodowane naruszeniem przepisów postępowania przed organem rentowym, pozostają w zasadzie poza przedmiotem postępowania (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 15 września 2011 roku, II UZP 8/11, OSNP 2012 r., nr 19-20, poz. 252).

Konsekwentnie, podstawą rozstrzygnięcia sądowego mogą być tylko przepisy prawa materialnego (i ewentualnie postępowania cywilnego), a nie przepisy procedury administracyjnej. Tak więc, w przypadku rozpoznawania odwołania od decyzji uchylającej częściowo, na podstawie art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a., pierwotną decyzję w wyniku przeprowadzenia postępowania wznowieniowego w sprawie o zawieszenie emerytury, sąd powinien dokonać oceny prawidłowości (zasadności) tej decyzji w świetle art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r.

Powtórzyć zatem należy, iż Trybunał Konstytucyjny orzeczeniem z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12 (Dz. U. z 2012 r. poz. 1285) uznał, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji RP.

W utrwalonej judykaturze Sądu Najwyższego trafnie przyjmuje się, że skutkiem uznania za niekonstytucyjne przepisów w określonym zakresie jest obowiązek zapewnienia przez wszystkie sądy, które orzekły na podstawie niekonstytucyjnych przepisów prawa, stanu zgodnego z Konstytucją w zakresie wiążąco rozstrzygniętym wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego (por. uchwałę z dnia 23 stycznia 2001 r.,

III ZP 30/00, OSNAPiUS 2001 nr 23 poz. 685 i wyroki: z dnia 5 września 2001 r.,

II UKN 542/00, OSNAPiUS z 2004 r. nr 2 poz. 36, z dnia 12 czerwca 2002 r., II UKN 419/01, OSNAPiUS z 2002 r. nr 23 poz. 58, z dnia 27 września 2002 r., II UKN 581/01, OSNAPiUS z 2002 r. nr 23 poz. 581, z dnia 18 grudnia 2002 r., I PKN 668/01, OSNAPiUS z 2004 r. nr 3 poz. 47, z dnia 18 maja 2010 r., III UK 2/10, OSNP 2011 nr 21-22 poz. 278 i z dnia 4 lipca 2012 r., III UK 132/11 - niepublikowany).

Skoro uznane za niezgodne z Konstytucją przepisy prawa naruszały ustawę zasadniczą już od dnia ich wejścia w życie (ex tunc), przeto nie mogą być legalną podstawą orzekania przez sądy (por. wyrok SN z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 330/12, LEX

nr 1328042). Trzeba mieć przy tym na względzie, że przepis art. 190 ust. 4 Konstytucji traktuje orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego jako podstawę do wznowienia postępowania, uchylecia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania.

Dodać przy tym należy, iż Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 7 marca 2013 r.,

I UK 519/12 (niepublikowany) i z dnia 25 kwietnia 2013 r., I UK 593/12 (niepublikowany) - wydanych w podobnych stanach faktycznych i prawnych, stwierdził, że zaskarżony wyrok oparty na niezgodnym ex tunc z art. 2 Konstytucji RP - art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

(w jego niekonstytucyjnym zakresie, o którym mowa w powołanym wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12), podlega uchyleniu na podstawie art. 190 ust. 4 Konstytucji RP w związku z art. 398¹⁵ k.p.c., bez zbędnego

i naruszającego zasady ekonomii procesowej odesłania sprawy na drogę wniesienia skargi o wznowienie postępowania na podstawie art. 401¹ k.p.c.

Odnosząc powyższe rozważania do sytuacji faktycznej zaistniałej w sprawie niniejszej stwierdzić należy, iż Sąd pierwszej instancji prawidłowo uznał, że skoro rozstrzygnięcie zawarte w decyzji z dnia 10 października 2011 r. zostało oparte na przepisie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który uznany został za niekonstytucyjny, to nie mógł on stanowić podstawy wstrzymania wypłaty emerytury wnioskodawczyni od 1 października 2011 roku.

Konkludując, Sąd drugiej instancji uzans apelację za bezzasadną i na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

/-/ SSA M. Żurecki /-/ SSA M. Procek /-/ SSA M. Małek-Bujak

Sędzia Przewodniczący Sędzia

ek